

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը Կը Պատգամէ Սանթ Էճիտիօ Համայնքին Կողմէ Կազմակերպուած Միջեկեղեցական Աղօթքին

Հռոմի Զոյիգէի մէջ, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Ծայրագոյն Պատրիարք եւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը մասնակցեցաւ Սանթ Էճիտիօ համայնքին կողմէ կազմակերպուած տարեկան աւանդական խաղաղութեան աղօթքին, որուն ներկայ էին Զոյր Եկեղեցիներու պետեր, տարբեր երկիրներու ղեկավարներ ու պաշտօնեաներ: Յանուն խաղաղութեան միջեկեղեցական աղօթքի ընթացքին Նորին Սրբութիւնը իր պատգամը փոխանցեց ներկայից:

«...Փրկիչ մեր Տէրը, Վերջին ընթրիքի ժամանակ գիտենալով, որ ժամեր անց պիտի չարչարուէր ու խաչուէր, իր աշակերտներին տուեց հրաժեշտի պատգամը. «խաղաղութիւն եմ թողնում ձեզ, իմ խաղաղութիւն եմ տալիս ձեզ. ձեզ չեմ տալիս այնպէս, ինչպէս այս աշխարհն է տալիս. ձեր սրտերը թող չխռովուեն եւ չվախենան» (Հովի. 14.27):

Մեր Տէր Յիսուս Զրիստոսի խաղաղութեան պարգեւը, որ նա թողեց իր աշակերտներին շուրջ երկու հազար տարիներ առաջ, այսօր մեզ է տրուած բաշխելու քսանմէկերորդ դարում ապրող քրիստոնեաներին եւ բոլոր մարդկանց յատկապէս այս օրերին, երբ բռնութիւններն ու պատերազմները, Էթնիկ խտրականութիւնն ու կրօնական ծայրահեղականութիւնը եւ դրանց հիմքի վրայ իրագործուող ոճրագործութիւնները տակաւին աւերներ են գործում, եւ աշխարհը կարիքն ունի խաղաղութեան ու ապահով կեանքի վերահաստատման», նշեց

Վեհափառ Հայրապետը: Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը ընդգծեց, որ Մեր Տէր Յիսուս Զրիստոսի խաղաղութիւնն այլ է այս աշխարհի խաղաղութենէն, որ յաճախ կը կառուցուի նաեւ անարդարութեան հիմքի վրայ՝ ցաւ ու վիշտ բերելով մարդոց եւ ժողովուրդներուն: Ըստ Հայրապետի խօսքին՝ Փրկիչին շնորհած խաղաղութիւնը Աստուծոյ սիրառատ ներկայութիւնն է մեր կեանքին մէջ:

«...Սիրելիներ, միջկրօնական եւ միջմշակութային համաժողովի աւարտին մեր քննարկումներն ու խորհրդածութիւնները եզրափակում ենք միասնական աղօթքով Կոյիգէումում, որը դարձեալ առաջ դարձաւ քրիստոնեայ նահատակների առ Աստուած ապաւինութեան եւ սիրոյ վկայութեան վայր, Զրիստոսի խաղաղութեան ու մարտիրոսաց զօրաւոր հաւատքի ողջագումարն վկայարան: Այստեղով՝ խորհրդանշական այս վայրով է ձգուում վաղ քրիստոնեութեան խաչի ճանապարհը՝ հազարաւոր մարտիրոսների ու վկաների արիւնով սրբազործուած, որն այսօր ամենքիս առաջնորդում է խաղաղութեան մասին քրիստոնեական ընկալման վերաբեւոյն: Նահատակութեան արեամբ պսակուած այս վայրում Զրիստոսի մարտիրոսներն ու վկաները ցուսահատուեցին անասելի չարչարանքներից, անձնատուր չեղան խաղաղութեան մասին այս աշխարհի պատկերացումներին, այլ իրենց արեան հեղումով հաստատուն պահեցին հաւատարմութիւնն առ Աստուած, ինչպէս հռչակում էր Սուրբ Պողոս առաքեալը. «ո՛չ մահը, ո՛չ կեանքը, ո՛չ հրեշտակները, ո՛չ իշխանութիւնները, ո՛չ այլ բաներ, որ այժմ կան, ո՛չ գալիքները եւ ո՛չ զօրութիւնները, ո՛չ բարձրութիւն, ո՛չ խորութիւն եւ ո՛չ մի ուրիշ արարած չի կարող բաժանել մեզ Աստծու այդ սիրուց, որ կայ մեր Տէր Զրիստոս Յիսուսով (Հռոմ. 8.37-39)»:

Վեհափառ Հայրապետը անդրադարձաւ նաեւ 44-օրեայ պատերազմի

աղետալի հետեւանքներուն. «...Մենք գալիս ենք մի երկրից, որտեղ Ամենակալի նախախնամական ձեռքով պատմութեան ընթացքում ամէն մի քարի ու աւազահատիկի մէջ խտացուել է քրիստոնեական վկայութիւնը, խաչի ճանապարհը՝ յանուն Յարութեան ու հաւատի յաղթանակի, որտեղ լեռներն աղօթքի ամենագոր ուժով վերածուել են խաչքարերի, դաշտերն ու բլուրները՝ սրբազան խորանների, լճերն ու գետերը՝ Մկրտութեան աւազանների՝ որպէս հաւատարմութիւն մեր քրիստոնեական հաւատքի ու ինքնութեան: Ազգս հայոց լաւ գիտի խաղաղութեան գինը, որ վճարել ու շարունակում է վճարել: Անցեալ տարի մեր ժողովուրդը վերստին անցաւ խաչի ճանապարհով: Ազատ ու անկախ ապրելու իրաւունքը, Տէրունաշնորհի խաղաղ կեանքը պաշտպանելու համար ազգիս զաւակները կրեցին արհաւիրքները Ադրբեջանի կողմից Թուրքիայի օգնութեամբ եւ ահաբեկչական խմբաւորումների ներգրաւմամբ սանձազերծուած 44-օրեայ պատերազմի»:

Ապա Ամենայն Հայոց Հայրապետը իր երախտագիտութիւնը յայտնեց Զոյր Եկեղեցիներուն՝ պատերազմի օրերուն անարդարութիւնն ու եղեռնագործութիւնը դատապարտելու համար եւ վստահութիւն յայտնեց, որ յառաջիկային ալ բարձրահունչ պիտի պահեն իրենց ձայնը՝ ընդդէմ արցախահայութեան անկախ ապրելու իրաւունքի նկատմամբ բռնացումին, յանուն գերեալներու ազատութեան եւ Ատրպէյճանի վերահսկողութեան տակ յայտնուած տարածքներուն մէջ հայկական հոգեւոր-մշակութային ժառանգութեան պահպանման, յանուն տարածաշրջանին մէջ կայուն խաղաղութեան վերահաստատման:

«...Սիրելիներ, այսօր առաքելաւոր եկեղեցիների ներկայացուցիչներս համախմբուել ենք մեր Փրկիչ՝ Յիսուս Զրիստոսի ներկայութեան մէջ՝ մեր Եկեղեցիների աղօթքներն ու ջանքերը

Պատմութեան Մէջ Այսօր

Միհրան Ռուբենեան

Միհրան Ռուբենեան (1885 - 11 Հոկտեմբեր 1916), հայ բժիշկ: Միհրան Ռուբենեան ծնած է մօտաւորապէս 1885 թուականին: 1910 թուականին աւարտած է Կ. Պոլսոյ Օսմանեան կայսերական բժշկական վարժարանը: Տիգրանակերտի «մենզիլի»ի (հիւանդանոցի) մէջ որպէս բժիշկ աշխատած է:

Մահացած է 1915 թուականի Հոկտեմբեր 11-ին, ժանտախտէ՝ մօտ 30 տարեկան հասակին:

• Հայ բժշկութեան տուած զոհերը, ցուցակագրուած վաւերական փաստերով, Կ. Պոլիս, 1919:

• Մեզ պուրեան Արթօ, Հայ եւ ծագումով հայ բժիշկներ: Այբուբենական համառօտ անուանացանկ (1688-1940), Սթանպուլ, 1940:

համախմբելու եւ ողջ մարդկութեանը յանձնառութեան կոչելու՝ պահելու աշխարհը «յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւնէ ընթացքի մէջ՝ զերծ ատելութիւնից, թշնամանքից ու հակամարտութիւններից: Կոյիգէումի պատմական այս վայրում քաջութեան եւ անվեհերութեան պատգամն է փոխանցում ամենքիս՝ առաքեալների ու աշակերտների նման անհողորդ անցնելու խաղաղութեան առաջնորդող խաչի եւ վկայութեան տէրունահաստատ ուղիով: Այս տեսլականով եւ միասիրտ աղօթքով հայցենք Տիրոջ օգնականութիւնը խաղաղ ու արդար աշխարհ կերտելու դժուարին ճանապարհին», պատգամեց Ամենայն Հայոց Հայրապետը:

Արարողութեան ընթացքին հնչեցին եկեղեցապետերու եւ կրօնական առաջնորդներու ուղերձներ: Աւարտին, Ֆրանչիսկոս պապի ուղերձէն յետոյ ներկաները մէկ րոպէ լռութեամբ յարգեցին բոլոր պատերազմներու զոհերուն յիշատակը, ապա երեխաները փոխանցեցին մասնակիցներուն խաղաղութեան ուղերձը:

Անորոշ Ապագայի Մը Պատմութիւններ...

ՎԱՐՈՒԺ ԹԵՆՊԵՆԵԱՆ

Ամեն առիթով, երբ կը խօսինք լիբանանահայութեան դիմագրաւած տնտեսական-ընկերային տագնապին մասին, կը նշենք նաեւ, որ մեր իրականութեան մէջ կան իսկապէս կարօտեալ ընտանիքներ, որոնք դեռ երկու տարի առաջ թէւ ինքնաբաւ, բայց այսօր կը գտնուին նիւթական ծանր պայմաններու մէջ:

Կը լսենք հայ ընտանիքներու մասին, որոնք ամիսներէ ի վեր միտով կամ հաւով ճաշ չեն կերած՝ անմատչելիութեան պատճառով: Կը լսենք, բայց չենք ճանչնար զանոնք:

Հետաքննական այս յօդուածին հեղինակները անոնք են՝ առնուազն հինգ ընտանիքներ, որոնց հետ խօսեցանք ոչ միայն ծանօթանալու անոնց, այլեւ անոնց ձայնը լսելի դարձնելու պատասխանատու շրջանակներու:

Բնականօրէն պիտի չտանք Մարաշ, Կիլիկիա, Նոր Սիս եւ Թրատ թաղերը բնակող մեր այդ հայրենակիցներուն անունները՝ յարգելով անոնց արժանապատուութիւնն ու զաղտնիութեան իրաւունքը:

Առաջին հայ ընտանիքը, որուն հետ խօսեցանք, կը բաղկանայ հինգ հոգիէ՝ հայր, մայր եւ երեք զաւակ՝ բոլորը դպրոցական տարիքի. կը յաճախեն հայկական վարժարան:

Տան հայրը գրեթէ անգործ է, երբեմն կիսաժամ կ'աշխատի: Տիպի գործողութեան ենթարկուած է եւ կը տառապի շունչի նեղութենէ: Ամիսը 500 հազար արժողութեամբ դեղ կը գործածէ: «Ամիսը 3 միլիոն լիբանան-նեան ոսկի անհրաժեշտ է միայն ուտեստեղէնի համար, որուն վրայ եթէ գումարներ տան վարձքը, դպրոցական, ելեկտրականութեան, փոխադրամիջոցի եւ դեղորայքի ծախսերը, ամիսը վեց միլիոն լիբանանեան ոսկին բաւարար պիտի չըլլայ մեզի պէս ընտանիքի համար, իսկ մենք գրեթէ եկամուտ չունինք», բացատրեց ընտանիքին մայրը:

Այս ընտանիքը ուտեստեղէնի եւ դեղորայքի օժանդակութիւն կը ստանայ բարեսիրական հաստատութիւններէ, բայց բոլոր դեղերը չեն գտնուիր անոնց մօտ, հետեւաբար պարտաւոր են շուկայէն գնելու: «Վերջերս Առաջնորդարան գացի, նիւթականի պէտք ունիմ ըսի, այժմ գումար չկայ ըսին», նշեց ընտանիքին մայրը՝ աւելցնելով՝ «Վստահ եմ հայկական միութիւնները եւ կազմակերպութիւնները օգտակար կը դառնան, բայց փոքր գումարներով: Սղութեան օդանաւը կը թռչի, չենք հասնիր ետեւէն: Չապրուելիք երկիր եղաւ: Սթրեսի մէջ ենք»:

Երկրորդ ընտանիքը կը բաղկանայ 4 հոգիէ՝ հայր, մայր, երկու զաւակ՝ դպրոցական: Տան հայրը կ'աշխատի միայն: Պաշտօնեայ է մէկ միլիոն լիբանանեան ոսկի ամսականով: Ան օրական 20 հազար լիբանանեան ոսկի կը ծախսէ փոխադրամիջոցի՝ գործի երթալ գալու: 450 հազար լիբանանեան ոսկի կը վճարեն 3 ամբեր ելեկտրականութիւն ստանալու համար (ծանօթ՝ իշթիրաք): «Պիտի կեցնենք եթէ գիները աւելի տրին», ըսաւ տան մայրը՝ աւելցնելով. «Չրկուած ենք միսէ եւ պտուղէ: Չաւակներս դեռ դպրոց չեն արձանագրած, որովհետեւ հին պարտք ունինք եւ արձանագրութեան դրամը չունինք»:

Այս ընտանիքը խորհրդանշական գումարներ կը ստանայ հայկական բարեսիրական հաստատութիւններէ: «Վերջերս ըսին, որ պէտք է Զառանկից Սանկանց եկեղեցի երթամ արձանագրուելու: Ըսին նիւթական օժանդակութիւն կայ՝ գացի, բայց վեճ ու հրմշտուք եղաւ, պատասխանատուները կեցուցին արձանագրութիւնը», դիտել տուաւ ան: «Կ'առաջարկեմ՝ դպրոցները ձրի ընել, չեմ ուզեր արաբական դրկել», աւելցուց ան:

Ամսական հերթական օժանդակութիւն կ'ակնկալէ այս ընտանիքը: Երրորդ ընտանիքը կը բաղկանայ չորս հոգիէ՝ հայր, մայր, երկու զաւակ՝ ութ եւ տասը տարեկան: Ընտանիքին հայրը չ'աշխատիր, գործազուրկ է եւ հիւանդ, իսկ տան մայրը ստիպուած է տունը մնալու, որովհետեւ զաւակներէն մէկը autistic եւ մնայուն խնամքի կը կարօտի: Վարձք չեն կրնար վճարել, իշթիրաք ելեկտրականութիւն չունին: Կ'ապրին միայն բարեկամներու օժանդակութեամբ եւ բարեսիրական հաստատութիւններու ուտեստեղէնի նպաստներով: Նոյնիսկ միջոցը չունին իրենց զաւակը դպրոց արձանագրելու, թէւ դպրոցը դիւրութիւններ կ'ընծայէ: «Վերջերս հայ երիտասարդ մը եկաւ, հարցումներ հարցուց, տունը նկարեց, օժանդակութիւն խոստացաւ, բայց մէյ մըն ալ չերեւցաւ», գանգատեցաւ տան մայրը: «Որոշած եմ նման անձեր չընդունիլ այլեւս», աւելցուց ան:

Չորրորդ ընտանիքը կը բաղկանայ հինգ հոգիէ՝ հայր, մայր եւ երեք զաւակ: Հայրը կ'աշխատի, բայց եկամուտը սահմանափակ է: «Աշխատողը իր իրաւունքը չ'ստանար այս երկրին մէջ: Եկամուտը միայն ուտելիքի չի

բաւեր», յայտնեց տան մայրը:

Ելեկտրականութիւնը (իշթիրաքը) դրացիին հետ միասին առած են, բայց հինգ ամբերին գինը մօտեցած է մէկ միլիոնի, հետեւաբար կը մտածեն կեցնել, այսինքն մութի մէջ մնալ: Տան սառնարանը խանգարուած է եւ նորոգութեան կարիքը ունի, բայց անհրաժեշտ գումարը կը պակսի:

Բարեբախտաբար երեք դպրոցական զաւակները աշխատասեր են եւ իբրեւ այդպիսին կրթանպաստ կը ստանան: Բժշկական կարիքները բարեսիրական հաստատութիւնները կը հոգան: «Լիբանանի մէջ ապրիլը շատ դժուարացած է: Պարտքերու տակ կքած ենք: Աշխատողին ալ հաց չկայ, չաշխատողին ալ: Ուտեստեղէնի նպաստները օգտակար են, բայց նիւթականը աւելի կարեւոր է, օրինակ Առաջնորդարանի տրամադրած նիւթական օժանդակութիւնը շատ օգտակար եղաւ», ըսաւ տան մայրը՝ կոչ ուղղելով բարերար միութիւններու եւ անհատներու, որ աւելի կեդրոնական նիւթական օժանդակութեան վրայ, որովհետեւ իւրաքանչիւր պարագայ ինք գիտէ ճիշդ ինչի պէտք ունի:

Հինգերորդ ընտանիքը կը բաղկանայ 5 հոգիէ՝ մայր, հայր եւ 3 զաւակ՝ 11 եւ 7 տարեկան ու նորածին: Ներկայիս տան հայրը մասնակի գործ ունի. կ'աշխատի ընկերութեան մը մէջ՝ սահմանափակ եկամուտով, մինչ մէկ միլիոն լիբանանեան ոսկիէն աւելի կարիքը կայ միայն նորածինին կաթ ու շորիկ եւ միւս անդամներուն ուտեստեղէն ապահովելու համար: Տան վարձքը 350 հազար է, իշթիրաքը՝ 750 հազար լիբ ոսկի: «Բնաւ օգնական չունինք: Կաթի եւ շորիկի պէտք ունինք: Նուազագոյնը նորածինին կարիքները հոգան: Բարեբախտաբար, դպրոցական ծախս չունինք, որովհետեւ դպրոցը այս տարի ձրի է, բայց դժուարութիւն ունինք արձանագրութեան 300 հազարը վճարելու», դիտել տուաւ տան մայրը:

Ահաւասիկ պատմութիւնը հինգ հայ ընտանիքներու, որոնք կը դիմագրաւեն ծանր ներկայ մը եւ անորոշ ապագայ մը: Ընդդէմ է, որ տագնապը համալիբանանեան է, բայց կ'ուզենք հաւատալ, որ մենք տարբեր ենք, մենք կազմակերպուած համայնք ենք եւ անհրաժեշտ պարագային ներքին կարգով լուծումներ կը գտնենք մեր դժուարութիւններուն:

Պետութիւն չենք, ճիշդ է, եւ լուծումները պետական լծակներու կը կարօտին, բայց երբ կը յաւակնինք կազմակերպուած հաւաքականութիւն մը ներկայացնելու, ուրեմն ցոյց տանք այդ կազմակերպութեան ներուժը, որ կարելի է արտայայտել միայն ծրագրուած աշխատանքով ու համագործակցութեամբ միացեալ ճիգերով:

Շրջանային Լուրեր

«Իրանի Տարած Ծիգերը Պիտի Արդիւնաւորուին». Ապտըլ Լահիան

Իրանի արտաքին գործերու նախարար Հրէսէյն Ամիր Ապտըլ Լահիան յայտնած է, որ երկիրը թոյլ չի տար իր հարեւանութեամբ գտնուող սինիստները տարածաշրջանին մէջ անապահովութիւն յառաջացնել:

«Ոչ հեռաւոր ապագային դուք պիտի տեսնէք տարածաշրջանին մէջ խաղաղութեան, կայունութեան եւ անվտանգութեան ապահովման ուղղուած Իրանի

ջանքերուն արդիւնքները», ըսած է ան:

«Տարածաշրջանի եւ Կովկասի մեր հարեւաններուն հետ փոխադրութիւններուն մէջ մենք թոյլ չենք տար սինիստներուն հետախուզական որբէն շարժ ունենալ: Մենք պատրաստ ենք հաւաքական համագործակցութեան արդիւնքով ձեռնարկել որբէն գործողութիւն, որ անհրաժեշտ է տարածաշրջանին մէջ խաղաղութեան, կայունութեան եւ անվտանգութեան համար», եզրափակած է դիւանագետը:

Պատմամշակութային Արձագանգ

Վանայ Լիճին Մեջ Հնագոյն Կառույցներ Ի Յայտ Եկած Են

Վանայ լիճի ջուրի մակարդակի նուազման իբրեւ արդիւնք՝ յայտնաբերուած է մօտաւորապէս հարիւր տարեկան ձկնորսական կառամատոյց: Այս մասին կը հաղորդէ Ermenihaber.am-ը՝ վկայակոչելով mynet.com-ը:

Կառամատոյցին փայտէ սիւները ջուրի երես ելլելը կրկին անգամ փաստած է լիճի ջրային միջոցներու մեծաքանակ կորուստին մասին: Ատիկանով մշակոյթի, արուեստի եւ զբօսաշրջութեան ընկերակցութեան

նախագահ Ճումայի Պիրոլը, որ երկար տարիներ հետազօտութիւններ կ'իրականացնէ Վանայ լիճին մէջ, յայտնած է, որ լիճի այլ հատուածներու մէջ եւս ի յայտ կու գան կառույցներ: «Վանայ լիճին մէջ արձանագրուած է շուրջ 1.5 մէթր ջուրի նուազում: Այնպէս չէ, որ ատիկա մեզի չանհանգստացներ, յուսանք՝ վնաս չի հասցներ բնութեան: Երաշտը լուրջ խնդիրներ առաջացուց Վանայ լիճին համար, յատկապէս այս տարի», - նշած է հետազօտողը:

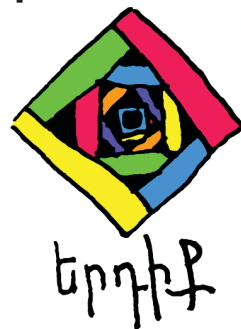
Մշակութային Արձագանգ

«Երդիք»՝ Արեւմտահայերէն Նոր Մանկապատանեկան Առցանց Յայտագիր. Գալուստ Կիւլպենկեան Հիմնարկութիւն

Արեւմտահայերէնով Նոր, բարձրորակ ստեղծարար յայտագիր մը ճամբայ ելաւ երեխաներու համար: Չուարթ, սրամիտ եւ մանկավարժական մօտեցումով յղացուած այս առցանց տեսերիկները կարելի է գտնել «Երդիք»ի կայքէջին վրայ (www.yer-tik.com) կամ ԵուԹիւպով (Երդիք – YouTube):

Երգերու, պատմութիւններու եւ խաղերու ընդմէջէն, խամաճիկներու, հանելուկներու եւ կարճ թատերախաղիկներու միջոցաւ, «Երդիք»ը գուարճալի եւ հանգիստ միջավայր մը կը ստեղծէ, ուր մինչեւ 12 տարեկան երեխաներ եւ պատանիներ կրնան գուարճանալ ու միեւնոյն ժամանակ՝ իրենց հաղորդակցական ունակութիւնները զարգացնել: Նոր բառապաշար կ'ամբարեն, արեւմտահայերէն կը սորվին կամ իրենց ունեցած գիտութիւնը կը բարելաւեն, եւ ամենէն կարեւորը՝ Սփիւռքի մէջ իրենց առօրեայ կեանքին մաս կազմող լեզուով Նոր ու հետաքրքրական աշխարհ մը կը բացայայտեն:

«Երդիք»ը շաբաթական երկու

տեսերիկներ կ'արտադրէ: «Ակուլ Տուկուլ»ը երկուքէն վեց տարեկաններու համար է: Նոյնիսկ հայախօս չեղող երեխաները կրնան դիտել եւ հետեւիլ յայտագրին: Յատուկ կերպարներու պիտի ծանօթանան հոն, առիթ տալով որ իրենց լսողական, տեսողական ունակութիւնները զարգանան, ու ասոնց հետ՝ իրենց ստեղծարար կարողութիւնները եւ իրենց յիշողութիւնը:

«Ալիսի Բալիսի»ը եօթէն տասներկու տարեկաններու համար է: Յայտագիրը կ'ընդգրկէ առօրեայէն բաղուած տարբեր նիւթեր, երեխաներուն եւ պատանիներուն առիթ տալով որ բարելաւեն հայերէնով

Պատմական Արտաշատ Մայրաքաղաքի Սիւնակապ Պալատի Մնացորդներ Յայտնաբերուած Են

ՀՀ Արարատի մարզի Փոքր Վեդի համայնքի վարչական տարածքին մէջ իրականացուող պեղումներուն ընթացքին յայտնաբերուած է սիւնակապ կառույց: Այս մասին կը յայտնեն ՀՀ կրթութեան գիտութեան մշակոյթի եւ մարմնակրթութեան ԿԳՄՄ Նախարարութենէն:

ՀՀ ԿԳՄՄ աշխատակիցները այցելած են պեղումներու վայր՝ տեղւոյն վրայ ծանօթանալու, սիւներու հիմքերը ուսումնասիրելու, յետագային անոնց պահպանման հնարաւոր միջոցները քննարկելու նպատակով: Պեղումները կ'իրականացնէ ՀՀ Գիտութիւններու Ազգային Ակադեմիայի Հնագիտութեան եւ ազգագրութեան ուսումնարանը: Ըստ արշաւախումբի ղեկավար Մ. Չարդարեանի՝ յայտնաբերուած կառույցը սիւնակապ է եւ կը հանդիսանայ պատմական Արտաշատ մայրաքաղաքի կառույցներէն մէկը:

հաղորդակցելու իրենց կարողութիւնը ու զարգացնել իրենց վերլուծական ունակութիւնները: Այս տեսերիկներուն միջոցաւ՝ Նոր գաղափարներ կը ծագին, Նոր բառամթերքով տարբեր նիւթեր կ'արծարծուին: Յայտագիրը երեխաները կը քաջալերէ որպէսզի իրենց հետաքրքրութիւնը խորացնեն եւ «ինչո՞ւ» ու «ինչպե՞ս»ը հետապնդեն: «Երդիք»ը Նոր յայտագիր մըն է, հովանաւորուած՝ Գալուստ Կիւլպենկեան Հիմնարկութեան Հայկական Բաժանմունքին կողմէ: Եօթը երիտասարդներ, Հիմնարկութեան նախաձեռնութեամբ գործադրուող լեզուական իւրացումի «Չարմանագան» ծրագիրէն ներշնչուած, յանձն առած են յայտագրին ստեղծարար բովանդակութեան պատրաստու-

Յայտնաբերուած են 4 սիւնի խարիսխներ, իսկ մնացեալ սիւներու հետքերը դեռ հողի շերտի տակ են: Համաձայն արշաւախումբի ուսումնասիրութիւններուն՝ նշեալ կառույցը ունի քանի մը մշակութային շերտ, որոնք կը թուագրուին հեթանոսութեան ժամանակաշրջանով՝ ԲԱ 2-1 դդ. եւ ԲԵ 1-2-րդ դդ., իսկ ամբողջական ուսումնասիրութենէն ետք՝ հնարաւոր պիտի ըլլայ թանգարանի վերածել՝ ստեղծելով Հայաստանի մէջ նախադէպը չունեցող զբօսաշրջային վայր՝ համայնքին մէջ ենթակառուցուածքներու ստեղծումով:

Այսպիսով, քննարկուած են յուշարձանի պահպանման եւ թանգարանացման՝ օրէնքով սահմանուած հնարաւորութիւնները, եւ իբրեւ վերջնական որոշման ընդունման ժամկետ՝ սահմանուած է յառաջիկայ երկու շաբաթը:

թիւնը: «Երդիք»-ի այդ խմբակին մասնակիցներն են՝ Սեւանա Չագրեան, Վահան Զերովբեան, Գայիանէ Կավրիօֆ, Հրայր Գալեմբե-րեան, Անոյշ Միսեսեան, Վահագն Բէշիշեան եւ Ծաւի Պիլալեան: Ծնողներ եւ դաստիարակներ կրնան հաւասարապէս գործածել «Երդիք»ին կայքէջը, ու այդ ձեւով արեւմտահայերէնը հնչեցնել իրենց երդիքներուն տակ: Չուարճալի զբաղումներով, բոլորին տրամադրելի եւ մուտքը ազատ «Ակուլ Տուկուլ»ը եւ «Ալիսի Բալիսի»ը հաճելի միջավայր մը կը ստեղծեն բոլորին համար: Այս ծրագիրին եւ այլ նախաձեռնութիւններու մասին յաւելեալ տեղեկութիւններու համար այցելել այս կայքէջը՝ <https://gulbenkian.pt/armenian-communities> եւ անդամագրուիլ լրատուին:

Առողջապահական

Որոշ Ուտելիքներ Կրնան Գլխացաւ Եւ «Միկրեն» Յառաջացնել

Որոշ ուտելիքներ առողջութեան համար օգտակար կը նկատուին, սակայն կրնան որոշ խնդիրներ յառաջացնել, այդ շարքին՝ գլխացաւ եւ «միկրենի նոպա»ներ:

Նեարդաբան Թաթիանա Վոն յայտնած է, որ գլխացաւ կրնան յառաջացնել այնպիսի ուտելիքներ, ինչպէս՝ «սիթրըսային միրգ»երը, տուրմը, սուրճը եւ ալքոլային խմիչքները:

«Կան ուտելիքներ, որ կը յառաջացնեն «միկրենի նոպա»ներ: «Միկրեն»ի պարագային քիմիքական պատկերը յատկանշական է՝ նոպայի ձեւով գլխացաւ, զօրաւոր ուժեղութեամբ: Որպէս կանոն, անիկա կ'ուղեկցուի սիրտխառնուքով, փսխուքներով,

լուսաֆոպիայով, «նոպան» կ'երկարի 4-72 ժամ», - ըսած է նեարդաբանը: Մասնագետին խօսքով՝ «միկրեն»ի խնդիրներ աւելի յաճախ կ'իները կ'ունենան: Աւելին, այս հիւանդութիւնը ժառանգական է: Վոն յայտնած է, որ զրաւոր գլխացաւերու պատճառ կրնան դառնալ նաեւ սովը, քունի պակասը, ինչպէս նաեւ՝ եղանակի փոփոխութիւնը:

Շնորհակալ Նախաձեռնութիւն

Սփիւռքահայ Բարերարներ Թեթեւ Ամենագնացներ Նուիրած Են ՀՀ ՊՆ-ին

Հոկտեմբեր 8-ին, ՀՀ պաշտպանութեան նախարար Արշակ Կարապետեանը ՊՆ վարչական համալիրին մէջ ընդունած է սփիւռքահայ բարերարներ, որոնք պաշտպանական գերատեսչութեան, ինչպէս նաեւ արտակարգ իրավիճակներու եւ շրջակայ միջավայրի նախարարութիւններուն նուիրած են թեթեւ ամենագնացներու խմբաքանակ:

Ողջունելով հիւրերը՝ Արշակ Կարապետեան հաւաստիացուցած է, որ թեթեւ կը կատարուի առաւելագոյնը՝ զինուած ուժերը օր առաջ անհրաժեշտ ինքնաշարժներով համալրելու համար, այնուհանդերձ, Հայրենիքի պաշտպանութեան գործին աջակցելու պատրաստակամութեան այսպիսի դրսեւորումները ողջունելի են:

Եւ, միաժամանակ, կ'ամրապնդեն բանակ-հասարակութիւն կապը: Չինուած ուժերուն ցուցաբերած շարունակական աջակցութեան համար, պաշտպանութեան նախարարի հրամանով, սփիւռքահայ բարերարները պարգևատրուած են «Ռազմական համագործակցութեան համար» մետալով:

Անյապաղ Ազատ Արձակել Հայ Ռազմագերիները, Դադրեցնել Ռազմական Ներխուժումները ՀՀ Տարածք. Պասկերու Երկրի Խորհրդարանը Բանաձեւ Ընդունած Է

Պասկերու Երկրի խորհրդարանը Հոկտեմբեր 8-ին միաձայն ընդունած է բանաձեւ, որով, մասնաւորապէս, Ազրայէճանէն կը պահանջէ ազատ արձակել հայ ռազմագերիները: Այս մասին կը տեղեկացնէ Սպանիոյ մէջ ՀՀ դեսպանութիւնը:

Բանաձեւով կը ներկայացուին հետեւեալ յստակ պահանջները՝ անյապաղ ազատ արձակել հայ ռազմագերիները, յարգել հրադադարը, դադրեցնել ռազմական ներխուժումները ՀՀ տարածք:

Մարմնի Տարբեր Մասերը Տարբեր Ձեւերով Կը Ծերանան

Տարիքի բերումով մեր մարմինը կը սկսի փոփոխուիլ եւ աստիճանաբար ծերանալ: Սակայն մարմնի զանազան մասերը տարբեր ձեւերով եւ տարբեր արագութեամբ կը ծերանան:

Ներքին բժշկութեան մասնագետ Մաթիաս Ռիետլ կը յայտնէ, որ տարիքային բազմաթիւ գործընթացներ մօտաւորապէս 30 տարեկանէն կը սկսին:

Մորթը

30 տարեկանին մաշկը արդէն իսկ կը սկսի կորսնցնել իր առաձգականութիւնը եւ ծերանալ: Ժամանակի ընթացքին, մորթին վրայ կը յայտնուին մանր, այնուհետեւ մեծ կնճիռներ, «փիկմընթային» բիծեր եւ ծերացումի այլ նշաններ:

Լաւ նորութիւնը այն է, որ ծերացումը կարելի է դանդաղեցնել՝ մաշկը պաշտպանելով այն ազդեցութիւններէն (ուլթրամանիշակագոյն ճառագայթներէն, մուրէն եւ ծխախոտի ծուխէն), որ կը խանգարեն բջիջներու բնականոն վերականգնումին:

Մազերը

Մազերու կառուցումը տարիքի հետ նոյնպէս կը փոփոխուի՝ այդ մէկը տեղի կ'ունենայ նաեւ «հորմոն»ներու պատճառով: Կ'իներու մօտ «Եսթրոճեն»ի մակարդակի նուազումը՝ գլխու մազերը աւելի բարակ կը դարձնէ: Տղամարդոց մօտ, «տիիիտրոթեսթոսթերոն հորմոն»ի ազդեցութեամբ մազերը կը դառնան աւելի բաց, քան երիտասարդ տարիքին:

Ինչ կը վերաբերի ճերմակ մազերուն, ատոնց յառաջացման կը նպաստէ «մելանին»ի արտադրութեան նուազումը. այդ մէկը սովորաբար տեղի կ'ունենայ մօտաւորապէս 35 տարեկանէն ետք:

Մկանները

Մօտաւորապէս 30 տարեկանէն՝ մարդու օրկանիզմը կը սկսի դանդաղօրէն կորսնցնել իր մկանային զանգուածը: Այս երեւոյթը կը կոչուի «սարքոպենիա»: 50 տարեկանին այս գործընթացը կ'արագանայ, 70 տարեկանին՝ աւելի եւս կ'արագանայ: Ահա թէ ինչո՞ւ կարեւոր է պահպանել ֆիզիքական աշխուժութիւնը, որ կ'օգնէ ամրացնելու եւ աճեցնելու մկանները:

Ոսկորները

Տարիքի հետ ոսկորներու ամրութիւնը եւ խտութիւնը նոյնպէս կը նուազին: Տարիքային փոփոխութիւնները կ'ազդեն նաեւ յենաշարժական համակարգի այլ մասերուն վրայ՝ կոճիկներ, յօդեր... Բացի բնական ֆիզիքական

մաշուածութենէն, ատոնց վիճակը կը վատթարացնեն «հորմոնային» փոփոխութիւնները, ինչպէս նաեւ օրկանիզմին մէջ «քլորաժէն»ի արտադրութեան նուազումը:

Մաթիաս Ռիետլի խօսքով, այս մակարդակին՝ ծերացման արագութիւնը դանդաղեցնելու կ'օգնեն կանոնաւոր վարժութիւնները, վիթամին D-ի համաչափօրէն ստանալը եւ սպիտակուցներու բնական քանակի ընդունումը:

Սրտանօթային համակարգը

Արիւնատար անօթներու առաձգականութիւնը կը սկսի նուազիլ մօտաւորապէս 30 տարեկանէն, ինչ որ նաեւ կ'ազդէ սրտի մկաններու ուժին վրայ: «Պրոնիս»ները նոյնպէս տարիքի բերումով կը կորսնցնեն առաձգականութիւնը եւ վատ ձեւով կ'ընդունին թթուածինը: Այս բոլորը՝ աւելի ենթակայ կը դարձնեն արեան բարձր ճնշման եւ սրտանօթային այլ հիւանդութիւններու:

Ուղեղը

Տարիքի հետ ուղեղի զանգուածը կը նուազի, փոփոխութիւններ տեղի կ'ունենան նեարդային բջիջներուն մէջ: Այս մէկը մարդը կը դարձնէ աւելի մոռացկոտ, իսկ, ընդհանուր առումով, ճանաչողական ունակութիւնները կը նուազին: Բայց ոչ միայն տարիքը, այլ նաեւ ապրելաձեւը կրնայ ազդել նեարդային բջիջներու վիճակին եւ ուղեղի աշխատանքին վրայ: Առաջին կարգին բացասաբար կ'ազդեն ծխելը, ալքոլը, ինքպէս նաեւ՝ ֆիզիքական վարժութիւններու եւ ընկերային յարաբերութիւններու բացակայութիւնը:

Դիմադրողական համակարգը

Մարմնի նիւթափոխանակութեան գործընթացներու դանդաղեցման հետ մեկտեղ, կը դանդաղին նաեւ վերքերու ապաքինման գործընթացները: Դիմադրողական բջիջները տարիներու ընթացքին կը տկարանան, եւ դիմադրողական համակարգը կը դառնայ աւելի նուազ «աքթիվ»:

Ժամանակը ՉԷ՝ Եկած Խօսելու Նաեւ Սփիւռքի Լինելութեան Մասին

ՅԱԿՈԲ ՊԱԼԵԱՆ

Կը թուի թէ միջոցներու կատարելագործումը եւ առաջադրանքներու շփոթը մեր գլխաւոր խնդիրն են: **Ալպէր Այնշթայն, գիտնական, Ի Դար**

Սփիւռքը համացանցի եւ ընկերային ցանցերու խճողումին եւ անիշխանութեան մէջ կրնա՞յ խեղդուիլ, երբ հայկական ընկերութիւն(ներ) ը ինքզինք կը դատապարտեն մանրուելու: Այս մտահոգութենէն թելադրուած է այս արագ վերլուծական փորձը, որպէսզի կատարուած իրողութիւններու ճահիճին մէջ չխեղդուինք:

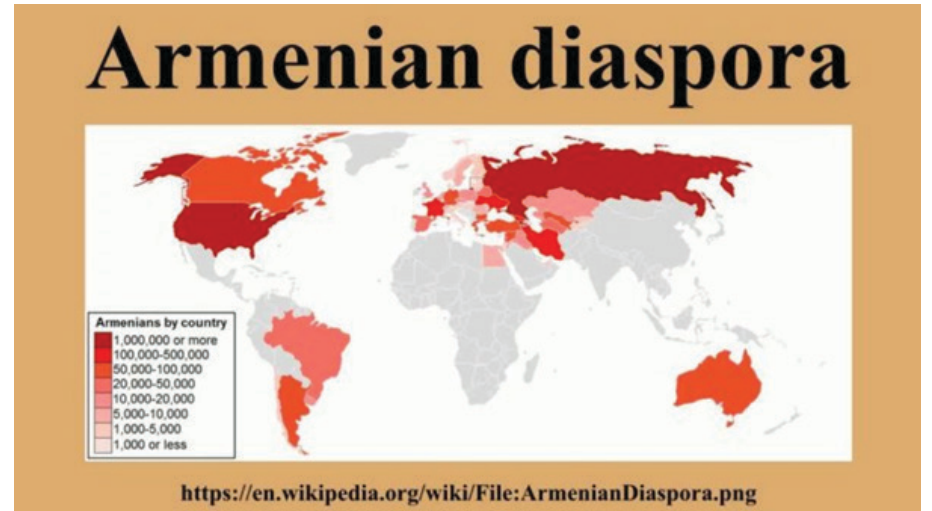
Երեսուն տարիէ ի վեր դադրած ենք, գրեթէ, սփիւռքի լինելութիւնը որպէս կիզակէտ ունենալէ, ոգի ի բռն տրուելով Հայաստանի վերանկախացման, հօգորացման, զարգացման, նոյնիսկ եթէ պետութեան մը մակարդակով այդ նուիրումը շատ ալ չէր կշռեր, չի կրնար կշռել, բայց քիչ մը կը գօտեւնդէ Հայաստանը, քիչ մը ետք կը բաւարարէ սփիւռքի մէջ: Ի հարկէ, այդ նուիրումը պէտք է շարունակուի, թերեւս անոր տալով նոր տարողութիւն եւ մանաւանդ՝ նոր որակ: Թէ ինչպէ՞ս այդ կ'իրականանայ, արդէն այլ հարց է: Վստահօրէն՝ խուսափելով խարխափումներէ եւ մանաւանդ սիրողականութենէ (amateurism), որ սփիւռքը աղետի մատնող ախտ է:

Կը կարծենք ճանչնալ Սփիւռքը, գործել անոր համար, մնալով մեծ շփոթի մը մէջ: Մեր բնակութիւն հաստատած արուարձանի, քաղաքի կամ երկրի համայնքներէն իւրաքանչիւրը համարած ենք առանձին ազգ, գրեթէ առանձին «պետութիւն», նոյնիսկ երբ բարձրաձայն չենք ըսած, մտածած եւ գործած ենք այնպէս, որ անոնք մնայուն երեւոյթներ են, այդպէս պիտի մնան, քան կամ յիսուն տարի ետք անոնք պիտի մնան անփոփոխ, շարունակութիւն պիտի ըլլան, թէ ինչպէ՞ս, ի՞նչ բանի շարունակութիւն, որոնք պատասխանի կարօտող այլ հարցեր են: Ինչո՞ւ չըսել նաեւ «երկրորդ հայրենիք»-ի մէջ համայնքները դիրքերու հասնելու կը ծառայեցուն:

Համայնքներու ղեկավարութիւնները, բոլոր մակարդակներու, քաղաքական, ընկերաբանական եւ տեսակետներով չեն առաջնորդուած: Այսինքն, ստեղծուած են թաղային հեղինակութիւններ, ժառանգական կամ տնտեսական-ջոջական չափանիշներու հիման վրայ: Մտածող եւ քննող միտքը նոյնիսկ երբ ծիծաղելի կացութիւններ կը տեսնէ, չի խօսիր, քանի որ լուռ համախոհութեամբ ընդունուած համակարգ-սիստեմը այդպէս է. դրամ, ժառանգականութիւն եւ այլամերժութիւն զիրար լրացուցած են, եւ այդպէս ալ կը շարունակուին, ստեղծելով ջոջականութիւն, Եւթայիշմընթ, անգիտանալով կարողութիւնները եւ խուսափելով հիմնահարցեր լուսարձակի տակ բռնելէ: Եթէ հաշուեկշիռ մը ընենք, առարկայական մօտեցումով, եթէ հնարաւորութիւն ունենանք թիւերով եւ բաղդատականներով խօսելու, անցեալի եւ ներկայի իւրաքանչիւր համայնքի համար, ըստ հայկական ըմբռնումի անոնց որակական գնահատումը ընենք, այն ատեն կը հասկնանք, թէ ի՞նչ է Սփիւռքի ազգային ընթացքը, դէպի ո՞ւր, մինչեւ ե՞րբ: Այս պէտք է ընել առանց ինքնահաճոյախօսութեան, որ կը զարդարէ մեր հանդիսութիւններու ամպագոռգոռ ճառերը, որոնք մեր սնափառութիւնները կը հովաւարեն, ազգային հպարտութեան լուսանցքին վրայ: Բայց տեղեւայլ կը շարունակուի, նոյնիսկ իրատեսներ եւ պայքարողներ ժամանակի ընթացքին կը պատշաճին, պատշաճած են, զինաթափ եղած: Ոչ ոք կը մտահոգուի հեռացողներով, հպարտութիւն եւ յաջողութիւն կը համարուին հետզհետէ նուազող-կծկուող ներկաները:

Ձուրին մէջ լողացողը թրջուելու վախը չ'ունենար: Սփիւռքի լճացումը այդպէս ալ չենք տեսներ, տեսնենք անգամ չենք խոստովանիր, դեռ իրենց գլուխը ջուրէն վեր բռնողներուն յուսահատութիւն չպատճառելու համար: Այս կը համարուի գործնապաշտութիւն, որ ինքնիրեն կը շնորհէ յաջողութեան լուսապսակ:

Այս ինքնաքննադատական փորձը շատախօսութիւն պիտի ըլլայ, առանց յատուկ պարագաներ եւ կացութիւններ յիշելու: Կ'ընդունիմ, որ տակաւին չունինք քաղաքացիական այն հասունութիւնը, որ դէպքերը, կացութիւնները եւ դերակատարները իրենց անուններով յիշենք, այդ ընել լճացումը կը խանգարէ, եղածին ալ վնաս կը պատճառէ, վիրաւորական կը համարուի կամ յուսալքող: Այս պատճառով ալ դէպքեր եւ պարագաներ պիտի յիշեմ, որոնք իրական են, անելի քան կէս դարու եւ անմիջական ներկայի, ոչ թէ անտեղի քննադատութեան համար, ոչ ալ զոհողութեան ոգին ստորագնահատելու, այլ տասը միլիոն տարողունուած հայ զանգուածներու ապագային մասին մտածելու, ոչ թէ մնալով գետեզրին նստած ձկնորսին պէս, որ կարծր ջուրին մէջ նետած կը դիտէ ջուրին հոսքը եւ կը սպասէ որ կարծր անցնի ձուկի մը քիմքին:

Առանձին չենք մեր շրջապատին մէջ: Այսպէս կոչուած հիւրընկալ երկրի մարդիկ եւ անոնց մեծ ու պզտիկ առաջնորդները մեզ կը դիտեն եւ կը դատեն: Այսպէս, երկրի մը մէջ տեղի ունեցան քաղաքական եւ ընկերային մեծ փոփոխութիւններ: Այդ երկրին մէջ կար, անցեալին կար, այսօր ալ դեռ կայ հայկական կարեւոր գաղութ մը: Իշխանափոխութենէն առաջ պետութեան հետ յարաբերութիւններ կը վարէր բարի ազգային մը, գաղթական սերունդէն յաջողած ճաշարանատէր մը: Երբ նոր իշխանութեան հետ խօսակցելու կարիք եղած է, ստիպուած եղած են պետական պատասխանատուին հետ տեսակցութեան ղրկելու տեղւոյն համալսարանը աւարտած եւ երկրի լեզուին տիրապետող երիտասարդ մը: Երիտասարդը յաջողած է համայնքի ակնկալութիւններուն դրական լուծում գտնել: Նոր իշխանութեան ներկայացուցիչը, հանդիպման աւարտին, կեցուցած է իր հայ երիտասարդ խօսակիցը, եւ ըսած է հետեւեալը. «Ձեր համայնքը եթէ քեզի պէս մարդիկ ունի, ինչո՞ւ զինք ներկայացնելու համար կը ղրկէ այդ ճաշարանատիրոջ պէս մարդիկ»: Հայ երիտասարդը տեսակցութեան մասին զեկուցած է համայնքի պատասխանատու անձին, անելցնելով նաեւ ինչ որ քաղաքական ներկայացուցիչը ըսած էր: Պատասխանատուն ըսած է հետեւեալը. «Այս ինծի ըսիր, ուրիշի չըսես»:

Ի՞նչ եզրակացնել: Այսինքն՝ շարունակել Եւթայիշմընթային լճացումը, որ հակառակ ընդունուած երեւոյթներուն, տոկալու եւ տեւելու յառաջդիմութեան եւ կազմակերպման չէր կրնար առաջնորդել: Այս՝ համայնքային «քաղաքական» համարուած կեանքի պարագային:

Այլ օրինակ՝ կրթական-դպրոցական կեանքէն, որ կրնայ մասամբ բացատրել, թէ ինչո՞ւ հայ ծնողներ հետզհետէ իրենց զաւակները յանձնած են օտար վարժարանի, պատճառ դառնալով հայ դպրոցի աշակերտութեան թիւի նուազման եւ երբեմն ալ՝ դպրոցի փակման: Պետութեան կողմէ ընդունուելու եւ իր պաշտօնին պայմանները չլրացնող բայց իր դիրքին վրայ յաւերժացող տնօրէնը ինքնարդարացման համար կ'ըսէր, որ «հայ դպրոցի տնօրէնի պաշտօնը ազգային առաքելութիւն է»: Միշտ ճառ՝ թերի, թերացում եւ պակաս ծածկելու համար: Բազմաթիւ հայկական վարժարաններ ունեցող երկրի մը մէջ, ուր կային եւ կան բազմաթիւ համալսարաններ, կային միայն մէկուկէս համալսարանական տնօրէններ, մին՝ մայրաքաղաքէն հեռու, միւսը արուարձան:

Ինչպէ՞ս չհասկնալ նահանջը:

Եթէ շարունակենք հետազօտել հայկական կեանքը, կը հասնինք նաեւ մամուլին: Չես գիտեր ի՞նչ հաշիւներով այլապէս պատրաստուած անձ մը կոչուած էր թերթի մը խմբագրութեան, ինք մամուլի հետ կապ չէր ունեցած: Ենթական անկեղծութեամբ կը յայտարարէր, որ երբ գրելու համար սեղանին առջեւ կը նստի, թուղթին հետ կը կռուի: Ինչո՞ւ ընդունած էր խմբագիր ըլլալ, ինչո՞ւ զինք կոչած էին այդ պաշտօնին: Նոստրատամուսը միայն կրնայ բացատրել: Համայնքային կրթական մարմնի անդամութեան կոչուած էր ազնիւ եւ յաջողած արհեստաւոր ամէտրական մը, որուն ընտրութիւնը կ'արդարացուէր անով, որ տունը գրադարան ունէր:

Ուրիշ մը, հրաւիրուած էր ճառ խօսելու, հայերէն ճառը գրած էր ուրիշ մը, երկրորդ մըն ալ այդ ճառը վերստին գրած էր լատինական տառերով, որպէսզի ենթական բեմ բարձրանայ: Ուրիշ մը բանաստեղծի յոբելինական հանդէսին բեմ ուզած էր բարձրանալ, ուրիշի մը ապսպրելով, որ իրեն համար գրէ այդ մասին գրէ: Ուրիշ մըն ալ, այս երեւոյթներու անհեթեթութիւնը արդարացնելու համար կ'ըսէր, որ «նախագահներն ալ ունին իրեն նեկրերը», իրենց ճառերը գրողները:

Համացանցի Վրայ

Ան-կապ Աշխարհ...

ՌՈՒԲԻՆԱ ՕՅԱՆԵԱՆ

Սա հայերնի ժամանակակից գրող, մտաւորական Սիւնէ Սեւադայի հերթական գրառման վերնագիրն է: Շատ հաւանեցի թէ՛ վերնագիրը, թէ՛ գրութիւնը: Խօսքը Ֆեյսպուքն ու նրա յաւելումներն՝ մօտ 6 ժամ անջատուելու մասին է: Մասնակի կրճատումներով ընթերցողներուն ուշադրութեան կը յանձնեմ Սիւնէի գրութիւնը:

«Շփուեցի տնեցիների հետ, պարզուեց՝ լաւ էլ հաճելի մարդիկ են»: Լաւն ես, Սիւնէ:

Սիւնէ Սեւադա

Հոկտեմբերի 10, 2021

Ան-կապ աշխարհ
(մասնակի համառոտում)

Մի քանի օր առաջ աշխարհի պոլսը (գարկերակ -խմբ.) կտրուկ ընկել էր, մարդիկ ու երկրներ իրար էին խառնուել. պարզուեց՝ խնդրի «օջախը» Ֆեյսպուքն է՝ իր յաւելումներով. գրեթէ 6 ժամ անհասանելի էին Ֆեյսպուքը, Ուաթսափն ու Ինստագրամը: Շատ արագ լրահոսները ողողուեցին տուեալներով, թէ ինչ ահռելի վնասներ է կրել Չուկենպերկն իր վիրտուալ (անիրական - խմբ.) կայքուղիներում՝ 6 միլիար տողարից անելի: Բարեբախտաբար, համացանցի արքան կրած կորուստներից չի սնանկանայ, առաւել եւս հացի փողից չի գրկուի: Բայց այս առիթն օգտագործենք ու փորձենք հասկանալ, թէ որքանով ենք մենք սնանկացրել մեզ՝ դառնալով սոցցանցերի (ընկերային ցանց- խմբ.) գերին:

«Շփուեցի տնեցիների հետ, պարզուեց՝ լաւ էլ հաճելի մարդիկ են». այս ոճի կատակները կրկին սկսեցին շրջանառուել՝ կրկին ի ցոյց դնելով ցաւոտ իրականութիւնը: Թուային աշխարհն իր սոցցանցերով ստեղծուել էր մարդկանց շփումը, կապերը մեծացնելու համար, բայց վերածուեց մի հսկայ սարդոստայնի, որտեղ միլիոնաւոր մարդիկ պատանդ մնացին: Այսօր արդէն մասնագետները թմրանիւթերից, թղթային ու օկլայն (առցանց -խմբ.) խաղերից կախումաւորեան շարքում նաեւ սոցցանցերն են յիշատակում, ու սա լուրջ ահազանգ է մարդկութեանը:

Փորձենք նայել սոցցանցերին բոլոր կողմերից ու հասկանալ, թէ «որտե՞ղ են ուզում մեզ գցել»:

Ի վերջոյ, անվիճելի է փաստը, որ իսկապէս Ֆեյսպուքները մեզ հնարաւորութիւն են տալիս անելի շատ շփուել մեր ընկերների հետ, նորերին գտնել, հեռաւորների հետ կապերը սերտացնել՝ էլ չենք ասում, որ շատերի համար աշխատանքային հարթակ է: Գործարար առումով՝ վաճառքի ամենամեծ հարթակները սոցցանցերն են ապահովում, որտեղ վաճառում եւ գնում է ամեն ինչ՝ միտք ու գաղափարից մինչեւ հագած շոր ու կօշիկ: Գործնական կապերը համացանցից իրական կեանք գալով՝ հրաշքներ են գործում, որի հակառակն էլ հակերների (համացանցահեներ -խմբ.) ֆինանսական գրոհներն են:

Սոցցանցերը մարդկանց միաւորելու, կրթելու անսահման ռեսուրսներ (աղբիւրներ -խմբ.) ունեն եւ դա եւս հրաշալի է, միայն թէ այստեղ նաեւ լուսանցքներ են բացւում՝ յաճախ ու աղբ է, որ պատում, շրջապատում է մեզ: Ո՞րը պիտի լինի օգտակարի ու չարաշահման սահմանը, դժուար է ասել, բայց մի բան յստակ է, որ պէտք է իւրաքանչիւր անհատ առնուազն

ինքն իր համար վերանայի սոցցանցերում ապրած ժամանակն ու բովանդակութիւնը: Ֆեյսպուքեան վթարային իրավիճակը ցոյց տուեց, որ մենք պիտի հաւասարակշռութիւն գտնենք իրական ու վիրտուալ կեանքի միջեւ, կախումաւորութիւնը նուազեցնենք, որ սկսենք սնուել իրական արժէքներով, գաղափարներով ու պարզապէս ապրենք ռեալ (իրական - խմբ.) կեանքով:

Ինչ է պէտք անել դրա համար. թերեւս արժէ սկզբի համար գնահատել իրական ու վիրտուալ կեանքի դրական ու բացասական կողմերը եւ ըստ այդմ առողջ դիտաւ (սննդականոն) - խմբ.) սահմանել, որտեղ լաւն ու օգտակարը զգալի կը գերազանցեն սոցցանցային «ֆասթֆուդին» (արագ սնունդ - խմբ.): Վստահ եմ, որ հաճելիօրէն կը սկսենք գնահատել սոցցանցից դուրս վերականգնուած զբօսանքները, կարդացած նոր գրքերը, ընկերների հետ սրճարան ու կինօ (շարժապատկեր -խմբ.), թատրոն գնալը: Իսկ ընտանեկան երեկոյեան ընթրիքն ու թէյխմութիւնն աշխատանքային օրուայ ավարտին պարզապէս փոքրիկ տօնի կարող են վերածուել:

Կարելի է օրուայ կտրուածքով չափել, թէ քանի ժամ ենք անցկացնում սոցցանցերում ու մտնիջերներում ու նաեւ որոշել, թէ այդ ժամանակի որ մասն ենք «առողջ» ապրել ու պարզապէս ապշել այդ առերեսումից, երբ պարզուի, որ օրուայ մեծ մասն իրականում քամուն կամ սոցցանցին ենք տալիս: Մտածելու բան է:

Մեզկից ոմանք մտել են սոցցանցեր եւ այլեւս չեն վերադարձել իրականութիւն: Իսկ չափաւորութիւնն իրական կեանքում ու սոցցանցերում հրաշքներ կարող է գործել:

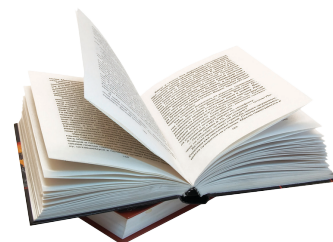
Կրկին վերադառնալով «սոցցանցային վթարին», խօսենք նաեւ վիրտուալ աշխարհին սպառնացող մէկ այլ իրական վտանգի մասին. սեւ շուկայում միլիարդաւոր մարդկանց տուեալներ են վաճառքի հանուել. իհարկէ, նրանց ճկշող մեծամասնութեան տուեալները կարող են չհետաքրքրել անգամ սեփական հարեւանին, ինչ մնաց թէ՛ վաճառուէն: Սակայն վաճառքի ենթակայ տեղեկատուութիւնն արդէն իսկ մէկ այլ խնդրի մասին է խօսում. իրականում ինչքանով ենք մենք գրագետ օգտատէր, բաւարար է արդեօք մեր մետիագրագիտութիւնը, որ մեր իսկ ձեռքով ստեղծուած իրավիճակում չվնասենք մեզ: Արդեօք այնպիսի տուեալներ չե՞նք թողել սոցցանցերում, որոնք յայտուելով նենգամիտների ձեռքում, կարող են վնասել մեզ: Խօսքը եւ անձնական կեանքին առնչուող տուեալների մասին է, եւ հենց գաղտնի տեղեկատուութեան մասին:

Արժէ «փոթորկից» յետոյ նստել ու ծանրութեթեւ անել. երբ ինքներս մեզ հետ լեզու գտնենք, այս խնդրի լուծումը կը գտնենք անհատական բանալիով, որովհետեւ այլ կերպ լինել չի կարող, միայն անհատական մակարդակով է յստակ շատն ու քիչը, լաւն ու վատը՝ պայմանաւորուած իւրաքանչիւրիս առօրեայ կեանքով, նախասիրութիւններով, աշխատանքի ու կենսակերպի առանձնայատկութիւններով:

ԲԱՆ ՈՒ ԳԻՐ

Աշնան հաւերը չուել, կարկաչել են երկնքով, եւ յոգնաբեկ ծառերից քամին է տերեւ է տանում, Համբուրելով է տանում ու տանում է քնքշանքով Ու տանում է նա այնպէս կարծես շնորհ է անում:

Վ. ՂԱԲԵԱՆ

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՕՐԱՑՈՅՑ

11 2021
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

Կրկ Երկ Երջ Գրջ Հնգ Ուրբ Շբթ						
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

ՄԱՐԳՐԻՏ ՊԱԼԹԱՅԵԱՆ-ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
(1941 – 2015)
«Ծաղիկներ»

Հայկական Լուրեր

ԵԱՀԿ Միևսքեան Խումբը Դրական Կը Գնահատէ Փաշինեան-Ալիեւ Հանդիպման Հեռանկարը

ԵԱՀԿ Միևսքեի խմբակի համանախագահները (Սթեֆան Վիսքոնթի (Ֆրանսա), Էստրիկ Շոֆեր (Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներ), Իկոր Խովաչեւ (Ռուսաստանի Դաշնութիւն) տարածած են հետեւեալ յայտարարութիւնը.
«7 եւ 8 Հոկտեմբերին ժընեւի մէջ համանախագահները խորհրդակցութիւններ կատարած են ՄԱԿ-ի փախստականներու հարցերով գերագոյն յանձնակատար Ֆիլիփո Կրանտիի եւ Կարմիր խաչի միջազգային կոմիտէի փոխնախագահ Ժիլ Գարպոնէի հետ: Հանդիպումներուն մասնակցած է նաև ԵԱՀԿ գործող նախագահի անձնական ներկայացուցիչ Անճէյ Զասպըշիքը: Բոլոր մասնակիցները ընդգծած են միջազգային մարդասիրական կազմակերպութիւններուն կողմէ իրենց աշխատանքները իրականացնելու լիարժէք, անարգել մոնոփոլ կարելորութիւնը: ՄԱԿ-ի Գլխաւոր վեհաժողովի շրջանակին մէջ Հայաստանի եւ Ատրպէյճանի

արտաքին գործերու նախարարներու վերջին կառուցողական հանդիպման լոյսին տակ, համանախագահները ողջունած են Ատրպէյճանի կողմէ մէկ հայ զինուորի ազատ արձակումը, ինչպէս նաեւ քննարկած են հնարաւոր հակամագցողական եւ մարդասիրական միջոցառումները, այդ շարքին՝ ձերբակալուածներու, անյայտ կորածներու եւ բոլոր տեղահանուածներու կամաւոր վերադարձին հետ կապուած: Համանախագահները ընդգծած են կողմերու հետ համաձայնութեան ոլորտներ գտնելու ուղղութեամբ աշխատանքը շարունակելու մտադրութիւնը: Համանախագահները դրական ընդունած են նախագահ Ալիեւի եւ վարչապետ Փաշինեանի հրապարակային յայտարարութիւնները, որոնք սկզբունքային պատրաստակամութիւն կը յայտնեն միմեանց հետ հանդիպելու համանախագահներու հովանիին ներքոյ: Համանախագահները անհամբեր կը սպասեն կողմերու հետ նման հանդիպման պայմաններն ու մանրամասները քննարկելու եւ վերահաստատած են իրենց պատրաստակամութիւնը մօտ ժամանակներս այցելելու տարածաշրջան՝ քննարկելու այս գործընթացին հետագայ քայլերը», ըսուած է յայտարարութեան մէջ:

Ժամանակը ԶԵ՛ Եկած Խօսելու Նաեւ Սփիւռքի Լինելութեան Մասին

Սկիզբը Էջ 06

Այս երկարապատում նշումները կարելի է շարունակել: Բայց այդ նպատակ չէ: Այս նշումները պէտք է թելադրեն այն միտքը, որ կազմակերպական եւ ղեկավարման աշխատանքը երբ չունենայ որակ, անխուսափելի կ'ըլլայ նահանջ: Արդ, պէտք է պատասխանել նաեւ քանի հարցումներու: Սփիւռքի մէջ լոյս կը տեսնեն տասնեակէ աւելի հայերէն թերթեր: Ո՞վ կրնայ ըսել, թէ սփիւռքի տասը միլիոնէն քանի անձեր կը տեսնեն եւ կը կարդան այդ թերթերը: Կարծեցեալ գործնապաշտութեամբ, հայերէն թերթերու կողքին կամ զանոնք փոխարինելով, օտարալեզու թերթեր կը հրատարակուին: Կրկնենք հարցումը. ո՞վ կրնայ ըսել թէ սփիւռքի տասը միլիոնէն քանի անձեր կը տեսնեն եւ կը կարդան այդ թերթերը: Եթէ միայն այդ տոկոսը 1/100-ը ըլլար... 1/100-ը ըլլար: Սփիւռքի հայօրէն գոյատեւման գլխաւոր երաշխիքներէն է հայեցի կրթութիւն տուող հայ դպրոցը (լեզու, պատմութիւն, ասանդութիւններ): Հոս ալ պէտք է խօսիլ թիւերու լեզուով: Ի՞նչ տոկոս կը ներկայացնեն հայ դպրոցի աշակերտները համայնքի իրենց տարեկիցներու թիւին բաղդատած: Եթէ այդ տոկոսը չկային է, այդ կ'ըլլայ համեմ, իրապէս չի ծառայէր հետապնդուած նպատակներուն: Սերունդ չի հայացներ:

Այս արագօրէն նշուած իրողութիւնները պիտի կարենա՞ն առաջնորդել մտածելու սփիւռքի լինելութեան մասին, որ չըլլայ շաբաթավերջի հոգեպարար ճառ, այլ վերանորոգ կամքով, իրատեսութեամբ, տոկալով եւ տեսլիւ որոշումով նախաձեռնութիւն եւ գործ տասը միլիոն հայերու լինելութեան մտահոգութեամբ, որպէսզի անոնք չդառնան ծագումով հայեր, օր մըն ալ վերջնականապէս անհետանալու համար հայ ժողովուրդին յարաբերաբար:

Այսպէս մտածել եւ ըստ այնմ գործել թաղային ջոջի փքուածութենէ տարբեր որակ է, տարբեր հեռանկարով: Կատարելագործուած միջոցներու օգտագործումը ինքնանպատակ պէտք չէ ըլլայ, Եթէպիլիւմընթային մարզանք, այլ ծառայէ ազգային հիմնական առաջադրանքներու իրականացման:

Այսինքն՝ ունենալ ազգի տասը միլիոնը իր մտածման եւ գործի կիզակետին ունեցող ազգային ղեկավարում: Եթէ կ'ուզէք՝ համազգային ղեկավարում, ճիշդ սահմանելով դերերը, նախաձեռնութիւնները եւ հեռանկարները, աւեր գործած եւ գործող հաճոյախօսական եւ ամբոխահաճական ճապկումներէ, դասական խնամի-ծանօթ-բարեկամի թատրոնէն հրաժարելով:

Կրկնելով՝ որ ծուռ քանակէն շիտակ գիծ դուրս չի գար:

Նոր որակի առաջնորդող հազմակերպական եւ ղեկավարական յեղափոխութիւն մը անհրաժեշտ է, սփիւռքի տասը միլիոնը գիտակից եւ յանձնառու հաւաքականութիւն դարձնելու համար, որպէսզի ան ըլլայ իրապէս հայրենատեր եւ սփիւռքը չհամարէ վերջնական կացութիւն:

Այլ խօսքով, սփիւռքը, իր կազմակերպութիւններով եւ միջոցներով, ապագային նայող յեղափոխութեան կարիք ունի:

Այս ընելու համար Եթէպիլիւմընթային, շահակցութիւնները եւ եսերը պէտք է գերանցել:

Կրկնենք. վաղը միշտ ուշ է:

ԳՈՅԺ

ՌԱԿ Լիբանանի Շրջանային Վարչութիւնը սրտի խոր կսկիծով կը գուժէ անձնուէր կուսակցական եւ սերունդներու դաստիարակ- ուսուցչուհի՝

Ընկ.հի Լորիս Թուղաճեան-ի

մահը, որ պատահեցաւ Շաբաթ 9 Հոկտեմբեր, 2021-ին՝ Գանատա:

ՌԱԿ Շուշան-Վարդէի աւուրքը խոր վիշտով կը գուժէ իր հաւատաւոր անդամուհի եւ վաստակաշատ ուսուցչուհի՝

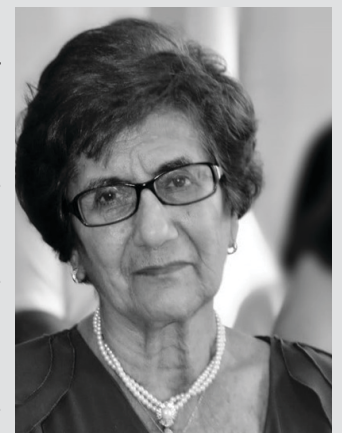
Ընկ.հի Լորիս Թուղաճեան-ի

մահը, որ պատահեցաւ Շաբաթ 9 Հոկտեմբեր, 2021-ին՝ Գանատա:

ԳՈՅԺ

Ոչ Եւս Է Օրդ. Լորիս Թուղաճեան

Պէյրուի Վահան Թեքեան Միջն. Վարժարանը սրտի անհուն կսկիծով կը գուժէ մահը անոր երկարամեայ վաստակաշատ ուսուցչուհի եւ հոգաբարձութեան ատենադպրուհի՝ Օրդ. Լորիս Թուղաճեանի մահը, որ պատահեցաւ Շաբաթ 9 Հոկտեմբեր, 2021-ին՝ Գանատա: Օրդ. Լորիս իր համեստութեամբ, ազնուութեամբ, աշխոյժ գործունեութեամբ ու աշխատասիրութեամբ վաստակեց բարի համբաւ:

Անոր ձեռքին տակ հասակ առած նախկին աշակերտները ամենայն սիրով ու յարգանքով պիտի յիշեն զինք:

Վարժարանի հոգաբարձութիւնը, Տնօրէնութիւնը, Ուսուցչակազմը, Ծնողաց յանձնախումբը եւ աշակերտութիւնը իրենց խորագգաց ցաւակցութիւնները կը յայտնեն ողբացեալի ընտանիքի բոլոր պարագաներուն:

Թող Աստուածային լոյսերու մէջ հանգչի իր հոգին, արժանանալով երկնային արքայութեան:

Յիշատակն արդարոյն օրհնութեամբ եղիցի: